

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

-

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtioneuvoston asetuksella tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Esityksen perustelujen mukaan yhtiölle asetettaisiin ehdotettavassa laissa velvoite tuottaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI). Laissa yhtiön tehtävät on määritelty hyvin yleisellä tasolla eikä laissa nimenomaisesti säädetä EU:n valtiotukea koskevassa sääntelyssä tarkoitettujen palveluvelvoitteiden asettamisesta. Jatkovalmistelussa on selvitettävä, onko sääntelyä täsmennettävä ja selkeytettävä.

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

-

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

-

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Esityksen perustelujen jakso Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys on hyvin suppea. Perustuslain 6 §:ssä turvattua yhdenvertaisuutta tulee käsitellä laajemmin selostamalla eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä sekä arvioida, onko esityksessä joiltain osin kyse ihmisryhmien asettamisesta eri asemaan ja onko tähän perustuslaissa tarkoitettuja hyväksyttäviä syitä. Lisäksi tulee selostaa perustuslakivaliokunnan käytäntöä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen julkisten hallintotehtävien määrittelyssä.

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus vaikuttaa vielä hyvin keskeneräiseltä. Lakiteksti ei kaikilta osin vastaa sisällöltään eikä termeiltään esityksen perusteluja. Esitys on jatkovalmistelussa perusteltua toimittaa laintarkastukseen. Lisäksi vaikuttaa siltä, että osa lakitekstistä on perusteluihin paremmin kuuluvaa informaatiota. Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnallisessa lausunnossa ei voida tarkasti ottaa kantaa sääntelyn yksityiskohtiin. Seuraavassa esitetään huomioita vain keskeisistä valtiosääntöoikeutta ja oikeusjärjestyksen kokonaisuutta koskevista näkökohdista.

Lain 2 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yhtiöllä ei olisi julkisia hallintotehtäviä. Säännös on ongelmallinen, koska julkisten hallintotehtävien määrittelyssä on kyse eduskunnan perustuslakivaliokunnalle kuuluvasta perustuslain 124 §:n säännösten tulkinnasta. Toisaalta perustuslaissa edellytetään, että laissa säädetään julkisten hallintotehtävien siirtämisestä vain silloin, kun niitä on tarkoitus siirtää hallinnon ulkopuolisen tahon hoidettaviksi. Kun tällaista siirtoa ei ole tarkoitus ehdottaa, säännös on syytä poistaa laista.

Lain 4 §:n 1 momentin mukaan eduskunta voisi valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaa määräyksiä yhtiön toiminnasta ja taloudesta. Lisäksi lain 6 §:n 2 momentin mukaan eduskunta päättäisi valtion talousarvion yhteydessä yhtiön valtuuksista ottaa lainaa ja antaa vakuuksia. Perustuslain 3, 83 ja 84 §:n mukaan eduskunta päättää valtion taloudesta sekä talousarvion määrärahoista, määrärahojen käyttötarkoituksesta ja muista talousarvion perusteluista. Jatkovalmistelussa on harkittava, onko tässä yhteydessä mahdollista säätää yksityiskohtaisesti eduskunnan budjettivallan käytöstä.

Yhtiön ohjausta, organisaatiota, taloushallintoa ja valvontaa koskevien 4, 5 ja 7 §:n sääntely vaikuttaa osin päällekkäiseltä osakeyhtiölain, valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain, kirjanpitolain ja tilintarkastuslain säännösten kanssa. Sääntelytapa voi aiheuttaa käytännössä epäselvyyttä siitä, missä määrin mainittuja yleislakeja sovelletaan yhtiön toimintaan. Jatkovalmistelussa on harkittava sääntelyn rajoittamista vain yleislaeista poikkeavaan tai niitä täydentävään sääntelyyn.

Lain 6 §:ssä viitataan yhtiölle myönnettäviin valtionavustuksiin. Esityksestä ei ilmene, mikä taho toimisi valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena ja olisiko valtionapuviranomaisesta säädettävä laissa. Yhtiön ohjausta koskevan sääntelyn jatkovalmistelussa on muutenkin perusteltua ottaa huomioon valtionavustuslain sääntely. Ohjauksen kannalta merkityksellisiä ovat esimerkiksi valtionavustuslain 11 §:n säännökset, joiden mukaan valtionavustuksen myöntämistä koskevassa päätöksessä voidaan määrätä valtionavustuksen käyttämisen ehdoista ja rajoituksista sekä informoida myöntämisen, maksamisen ja käytön valvonnan perusteista

Salo Maija
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskansleri Tuomas Pöysti